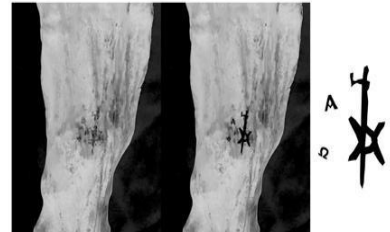

Niezwykły tatuaż ze średniowiecznej Nubii

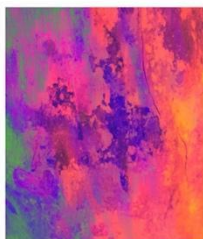
Na średniowiecznym cmentarzu przy klasztorze w Ghazali w Sudanie pochowano osobę, która miała na stopie wytatuowany religijny symbol. To dopiero drugi przypadek tatuowania ciała znany ze średniowiecznej Nubii. Odkrycia dokonano w Pracowni Bioarcheologii Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej Uniwersytetu Warszawskiego (CAŚ UW).

W Ghazali znajduje się jeden z najlepiej zachowanych średniowiecznych kompleksów monastycznych w Sudanie. Stanowisko leży w regionie Wadi Abu Dom na pustyni Bayuda, w Prowincji Północnej, około 20 km od współczesnego miasta Karima. W latach 2012–2018 polsko-sudańska ekspedycja archeologiczna z CAŚ UW, pod kierunkiem prof. UW Artura Obluskiego badała tam średniowieczny klasztor chrześcijański (VII–XIII w.) oraz cztery cmentarzyska, na których znajdują się setki grobów. Pochodzący z nich materiał osteologiczny bada dr Robert J. Stark, bioarcheolog z CAŚ UW i jego współpracownicy, którzy pracują nad odtworzeniem pochodzenia i warunków życia pochowanych tam osób.

Ich niedawne odkrycie należy do najbardziej interesujących ustaleń z tego stanowiska. Podczas badań prowadzonych w Pracowni Bioarcheologicznej CAŚ UW, Kari A. Guilbault z Purdue University dzięki fotografii wielospektralnej odkryła tatuaż na prawej stopie jednej z osób pochowanych na cmentarzu 1 w Ghazali.

Tatuaż przedstawia chrystogram oraz greckie litery „alfa” i „omega”. Chrystogram to symbol łączący greckie litery „chi” i „rho” tworzące monogram imienia Chrystusa. Symbolem Chrystusa są też litery alfa i omega, pierwsza i ostatnia w alfabecie greckim, nawiązujące do tego, że dla chrześcijan Bóg jest początkiem i końcem

Zdjęcia tatuażu na grzbietowej stronie prawej stopy. Zdjęcie wykonano aparatem o pełnym spektrum i poprawiono cyfrowo za pomocą oprogramowania ImageJ z wtyczką DStretch. Fot. Kari A. Guilbault.

– *To było spore zaskoczenie, gdy nagle podczas dokumentowania kolekcji z Ghazali zobaczyłam coś, co wydało mi się tatuażem. Początkowo nie byłam przekonana, ale kiedy obrazy zostały komputerowo przetworzone tatuaż stał się wyraźnie widoczny, co rozwiało początkowe wątpliwości* – opowiada Kari A. Guilbault, która prowadziła te badania w związku z przygotowywaną pracą doktorską.

Odkrycie tatuażu z Ghazali pociąga za sobą liczne pytania zarówno na temat sztuki tatuowania i symboli wiary w średniowiecznej Nubii.

Więcej o pracach ekspedycji CAŚ UW po kierunkiem prof. Artura Obłuskiego w Ghazali:

- O [Ghazali](#)
- Strona projektu [Nubian Monasteries](#)
- Rekonstrukcja 3D klasztoru w Ghazali: [Virtual Nubia](#)
- Kanał CAŚ UW na YouTube – wykłady na temat Ghazali: [a monastic centre in Sudan](#)

Kontakt:

- Dr [Robert J. Stark](#) - r.stark@uw.edu.pl
- Kari A. Guilbault - kguilbau@purdue.edu

Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej Uniwersytetu Warszawskiego – pod jego auspicjami od ponad 60 lat prowadzone są polskie badania wykopaliskowe i prace konserwatorskie w krajach basenu Morza Śródziemnego, Afryki i Bliskiego Wschodu. Aktualnie CAŚ UW prowadzi ok. 20 projektów na stanowiskach datowanych od czasów prehistorycznych, poprzez wszystkie okresy historyczne aż po późny antyk i okres muzułmański w Egipcie, Sudanie, Tunezji, Libanie, na Cyprze, w Kuwejcie, Omanie, Gruzji i Armenii. CAŚ UW prowadzi też Stacje Badawcze w Egipcie, Sudanie, na Cyprze i w Gruzji.

Więcej: www.pcma.uw.edu.pl; **Fb** @pcma.uw **Insta** @pcma_uw **Tt** @PCMA_UW **YT** @PCMAUW
Kontakt: Agnieszka Szymczak agnieszka.szymczak@uw.edu.pl